

ประกาศชาวนา

รายงานสภาพการกักบา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2568 จังหวัดเชียงราย

โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 1 ฤดูนาปี 2568 : วันที่ 18 กรกฎาคม 2568

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีบางพื้นที่อยู่ระหว่างการเตรียมแปลงเพื่อปักดำ ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้า ยังไม่พบการระบาดของโรคไหม้ แต่ได้รับรายงานการพบอาการของโรคไหม้ในแปลงกล้า ในพื้นที่ตำบลดงเจน อำเภอภูพานยาว และตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยพบการเกิดของโรคไหม้เป็นหย่อม ๆ ในแปลงกล้าของเกษตรกร โดยใบมีแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล จากข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตรพบว่า ในช่วงวันที่ 19 - 24 ก.ค. 2568 ประเทศไทยจะมีฝนเพิ่มขึ้นและมีฝนตกหนักบางแห่ง โดยมีฝนตกหนักมากบางพื้นที่ในภาคเหนือ มีฝนฟ้าคะนองร้อยละ 40 - 60 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ ซึ่งเป็นสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการเข้าทำลายของเชื้อโรคไหม้ ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาและเฝ้าระวังการระบาดดังกล่าวในแปลงนาของท่าน

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 3 แปลง ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย แม่จัน และแม่สาย ข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงแตกกอ พบโรคไหม้ในแปลงสำรวจอำเภอแม่สาย แต่ไม่เกินระดับเศรษฐกิจ ช่วงนี้เป็นช่วงฤดูฝนมีฝนฟ้าคะนองและมีฝนตกหนัก ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศตลอดเวลา ทำให้ดินและอากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูง ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาของท่าน เนื่องจากสภาพอากาศดังกล่าวเอื้อต่อการเกิดโรคไหม้ของข้าว โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราสูง

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ลักษณะอาการของโรคไหม้ในระยะกล้า

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข-แม่ใจ 2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.430326 long 99.963936 สำรวจวันที่ 17 พฤษภาคม 2568 เวลา 11.55 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น มีฝนตก ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 27.55 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 56.25 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 7.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 5.60 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าวพบแมลงศัตรูข้าว ไม่สามารถใช้สวิงโฉบแมลงได้เนื่องจากมีฝนตก ในแปลงสำรวจพบอาการของโรคใบไหม้ แต่ความรุนแรงไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเกาะช้าง
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

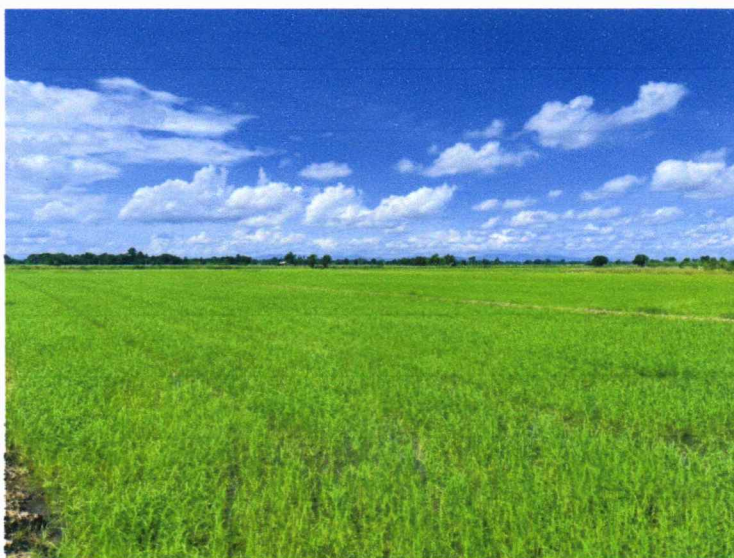
แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ 2 งาน ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.205974 long 99.873280 สำรวจวันที่ 18 กรกฎาคม 2568 เวลา 14.52 น. ท้องฟ้ามีเมฆ อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 31.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 43.10 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.60 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 4 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าวพบแมลงศัตรูข้าว ไม่สามารถใช้สวิงโฉบแมลงได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้า

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

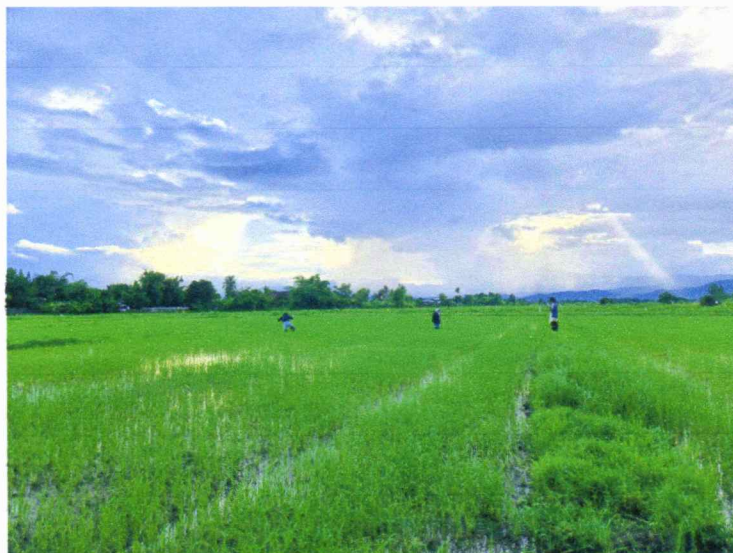
แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.832198 long 99.764670 สำรวจวันที่ 18 กรกฎาคม 2568 เวลา 17.49 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 36.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 38.30 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.20 เซนติเมตร

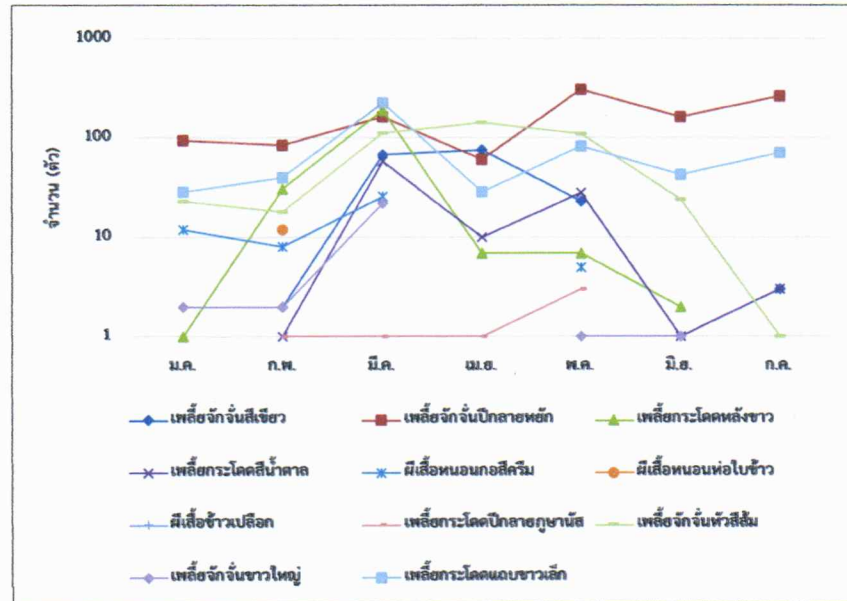
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจใบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 7 ตัว เพลี้ยกระโดดหลังขาว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 2 ตัว และด้วงกินใบ 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ มวนเขียวจุดไข่ 2 ตัว มวนจิงโจ้น้ำเล็ก 10 ตัว และแมลงปอเข็ม 1 ตัว

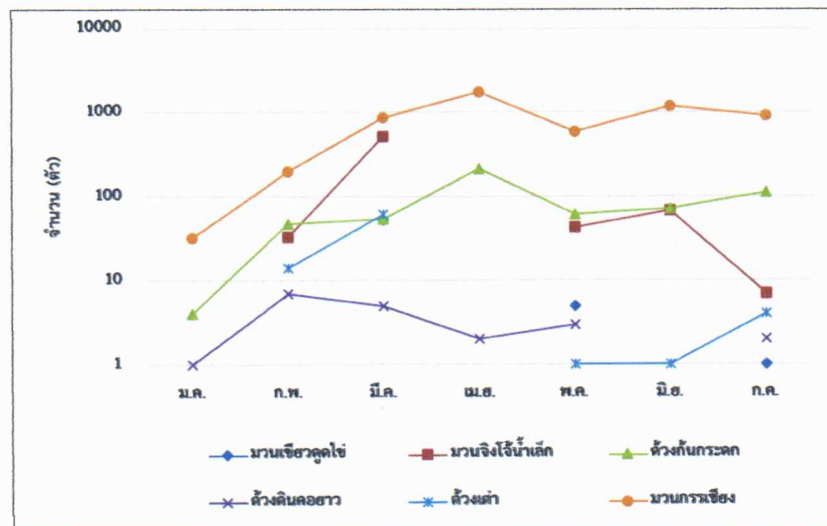

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 กรกฎาคม 2568 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก และ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม (ภาพที่ 4) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกระเซี่ยง รองลงมา คือ มวนจิงโจ้น้ำเล็ก และตัวกันกระดก (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 กรกฎาคม 2568 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 15 กรกฎาคม 2568 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

474 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

Tel . 053 - 721578 Fax. 053 - 721916

ข้าวเตือนภัย... แจ้งเตือนสถานการณ์การระบาดของโรคไหม้

ระวัง ! พบการระบาดของโรคไหม้

ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ขอแจ้งข้าวเตือนภัยเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ ฤดูนาปี 2568 เนื่องจากพบอาการของโรคไหม้ในแปลงกล้า ในพื้นที่ตำบลดงเจน อำเภอภูกามยาว และตำบลสันปาม่วง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยพบการเกิดของโรคไหม้เป็นหย่อม ๆ ในแปลงกล้าของเกษตรกร ใบมีแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล จากพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตรพบว่า ประเทศไทยยังคงมีฝนตกหนักบางแห่ง โดยมีฝนตกหนักมากบางพื้นที่ในภาคเหนือตอนบน สภาพแวดล้อมดังกล่าวเหมาะสมกับการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะนาหวานที่หวานข้าวค่อนข้างหนาแน่นมีโอกาสเกิดโรคไหม้สูง ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาของท่าน โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราสูง เพราะจะทำให้ต้นข้าวอ่อนแอ ง่ายต่อการเข้าทำลายของเชื้อสาเหตุได้

ให้เกษตรกรหมั่นตรวจแปลงนา หากพบว่าต้นข้าวของท่านมีอาการดังนี้ คือ

ระยะกล้า	ใบมีแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผล ความกว้างของแผลประมาณ 2-5 มิลลิเมตรและความยาวประมาณ 10-15 มิลลิเมตร แผลสามารถขยายลุกลามและกระจายทั่วบริเวณใบ ถ้าโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งพุบตาย อาการคล้ายถูกไฟไหม้
ระยะแตกกอ	อาการพบได้ที่ใบ ข้อต่อของใบ และข้อต่อของลำต้น ขนาดแผลจะใหญ่กว่าที่พบในระยะกล้า แผลลุกลามติดต่อกันได้ที่บริเวณข้อต่อ ใบจะมีลักษณะแผลซ้ำสีน้ำตาลดำ และมักหลุดจากกาบใบเสมอต้องทำการป้องกันกำจัดโดยด่วน
ระยะออกรวง	ถ้าข้าวเพิ่งจะเริ่มให้รวง เมื่อถูกเชื้อราเข้าทำลาย เมล็ดจะลีบหมด แต่ถ้าเป็นโรคตอนรวงข้าวแก่ใกล้เก็บเกี่ยว จะปรากฏรอยแผลซ้ำสีน้ำตาลที่บริเวณคอรวง ทำให้เปราะหักง่าย รวงข้าวร่วงหล่นเสียหายมาก

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ภาพโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา

ลักษณะอาการของโรคใบไหม้ระยะกล้า

การป้องกันกำจัดโรคไหม้

- ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ฉีดพ่นป้องกันโรคไหม้
- เมื่อพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรโซคลาโซล ไอโซโพรโทโอเลน คาซูกาไมซิน อิติเฟนฟอส คาร์เบนดาซิม ผสมสารจับใบตามอัตราที่ระบุ
- ใช้พันธุ์ต้านทานโรค ภาคกลาง เช่น สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ปราจีนบุรี 1 พลายงาม คลองหลวง 1 ข้าวเจ้าหอมพิษณุโลก 1 กข31 กข57 และ กข43 (ยกเว้น อ่อนแอต่อโรคไหม้ที่พิษณุโลก) ภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น สุรินทร์ 1 เหนียวอุบล 2 เหนียวแพร่ สันป่าตอง 1 ทางยี่ 71 กุเมืองหลวง ขาวโปรงไคร้ น้ำรู่ ภาคใต้ เช่น ดอกพะยอม
- หว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม คือ 15 - 20 กิโลกรัม/ไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการระบายถ่ายเทอากาศดี และไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไป ถ้าสูงถึง 50 กิโลกรัม/ไร่ โรคไหม้จะพัฒนาอย่างรวดเร็ว
- คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาซูกาไมซิน ไตรโซคลาโซล คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ ตามอัตราที่ระบุ ในแหล่งที่เคยมีโรคระบาดและพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น คาซูกาไมซิน อิติเฟนฟอส ไตรโซคลาโซล ไอโซโพรโทโอเลน คาร์เบนดาซิม ตามอัตราที่ระบุ

“ข้อควรระวังการใช้สารเคมี

ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่างเคร่งครัด”